

Kort kommentar til replik: Forskere på vildveje

Temanummer: Som mor så datter: social mobilitet i Danmark

Tak til Kenn Schau Fischer og Mogens Schou (herefter KSF og MS) for deres omfangsrige replik til vores artikel i temanummeret ”Politiske vildskud, langskud og selvmål i Danmark i nyere tid”. I replikken gives der flere råd til, hvad vi skulle have fokuseret på i stedet for det, vi har fokus på i artiklen. Til det er der indledningsvist at sige, at nogle af anbefalingerne vil udgøre forskningsprojekter af større omfang, og andre af dem falder udenfor rammerne for den artikel, vi blev inviteret til at indsende. Artiklens kontekst er et særnummer om fortidens valg – og i den forstand ”historieskrivning”.

Vi kan – både ved det, de kritiserer, og ved det, de ikke kritiserer – forstå, at vi grundlæggende er enige om hovedtrækkene i forløbet og de påtrængende problemer, som måtte løses. Vi er i den henseende glade for, at KSF og MS sætter flere ord på konteksten, end ordgrænsen gav os mulighed for i vores artikel. Vi synes også enige om, at den udviklede reguleringstilgang, inkl. Ny Regulering, (over tid) var en *de facto* nærmest fuld og ganske fastlåst privatisering, og at der reelt ikke er betalt en positiv ressourcerente – uanset at subsidieringen af fiskeriet er reduceret. På samme måde bestrider KSF og MS ikke, at der har fundet en meget markant koncentration sted, og at denne privatisering og koncentration har ført til meget stor rigdom for enkelte. Herudover mener de – ligesom vi – at man bør tage mange andre hensyn i forvaltningen end blot enkeltbestande, og at det er godt at sikre, at en del af fiskeriet kan understøtte lokale samfund og livstilsvalg. Så langt, så godt.

På samme måde er vi – selvom vi, som KSF og MS anfører, ganske rigtigt ikke bruger mange ord på at udtrykke det – grundlæggende enige i, at reguleringen har medført forbedret profitabilitet i fiskeriet bredt. Det skriver vi rent faktisk helt klart i en af de allerførste sætninger i vores artikel.

På baggrund af den overvejende enighed beskrevet i dette og foregående afsnit, så kan den stedvist noget ”farvede” læsning af, hvad vi faktisk fremfører, samt den ganske polemiske tone forekomme ærgerlig. Nuvel, den side af replikken ønsker vi ikke at gå ind i; vi vil i stedet kort sætte fokus på de centrale uenigheder.

Der, hvor vore veje i særdeleshed skilles, synes at være i vurderingen af, hvad der udgør ”nødvendig politik”, overfor hvor der faktisk er mulighed for politisk stillingtagen og beslutning, samt i de krav, der må være til transparens omkring en vigtig beslutningsproces.

JESPER RAAKJÆR

Professor, Center for Blue Governance CBG, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

TROELS JACOB HEILAND

Lektor, CBG, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

POUL DEGNBOL

Fhv. leder af rådgivningsafdelingen i det Internationale Havundersøgelseråd (ICES), fhv. videnskabelig rådgiver i Den Europæiske Kommission og fhv. adjungeret professor, CBG, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

Replikken fra KSF og MS er skrevet med udgangspunkt i, at det, der blev gennemført, reelt var den eneste mulighed for at tage fat om de meget påtrængende problemer i fiskerisektoren på det givne tidspunkt. Som eksempel skriver KSF og MS bl.a., at vi i vores henvisning til et udbud som en mulig, alternativ privatiseringsmekanisme (og dermed på sigt offentlig høst af noget af ressourcerenten) mangler forståelse for, *”at hovedsageligt enkeltmanddrevne små fiskerivirksomheder ville være i en helt anden situation. Her ville tab af et udbud betyde nedlæggelse af en virksomhed allerede i drift.”* Her mener vi modsat, at man også kunne tænke mere differentieret på en fiskeflåde, som allerede på det tidspunkt rummede store virksomheder, samt på at netop det scenarie, man tilstræbte, med tiden ville modne en større del af industrien til at deltage i et udbud – og dermed en delvis normalisering af fiskeriet som moderne virksomheder. Man kan også i forbindelse med en overvejelse af handlemulighederne diskutere, om udbud burde forbindes med tilbagefaldstid; netop så prisen i et udbud i dele af fiskeriet i starten kan afspejle, at ressourcerenten allerede stort set er spist op igennem den eksisterende virksomhedsorganisering, mens man så ved senere udbud må forvente en positiv ressourcerente til samfundet fra i hvert tilfælde dele af fiskeriet. Og en tilbagefaldstid skal naturligvis forbindes med den forventede levetid af de investeringer, som er en forudsætning for at byde ind. Endvidere ville det selvsagt fortsat være naturligt at se på, hvordan ordninger og tilgange kunne tilpasses de forskellige behov og forudsætninger i forskellige segmenter. Vi anerkender, at dette var og er komplekst, men vi anerkender ikke præmissen om, at der ikke fandtes brugbare alternative tilgange.

KSF og MS henviser til Garrett Hardin (1968) og Christopher Costello m.fl. (2008) som dokumentation for *”nødvendigheden af omsættelighed i fiskeriet”*, hvilket nok kan siges at være et meget eklektisk udvalg af kilder. Udover at der også findes en righoldig forskningslitteratur, der forholder sig kritisk til omsættelige kvoter og indførsel af sådanne i fiskeriet, så er der at sige til referencen til Hardin, at denne – i øvrigt bredt kritiserede og af Gardin selv senere korrigerede (Hardin 1991) – artikel om befolkningstilvækst ikke beskæftiger sig med nødvendigheden af omsættelighed i dansk fiskeri eller principperne for indførsel af dette, og at den situation (*”Tragedy of the Commons”*), som Hardin i den navnkundige artikel analyserer, i øvrigt svarer til *”open access”*, ureguleret fiskeri (*res nullius*). Det var der selvfølgelig ikke tale om i dansk fiskeri på dette tidspunkt, som vi også klart anfører. En sådan situation kan i øvrigt selvsagt også tackles på andre måder end via omsættelige kvoter, indført på en helt bestemt måde. Costello m.fl. (2008), på deres side, afslutter deres artikel, der overordnet set er positiv overfor omsættelige kvoter, med følgende løftede pegefingre:

”Despite the dramatic impact catch shares have had on fishery collapse, these results should not be taken as a carte blanche endorsement. First, we have restricted attention to one class of catch shares (ITQs). Second, only by appropriately matching institutional reform with ecological, economic, and social characteristics can maximal be-

nefits be achieved. Nevertheless, these findings suggest that as catch shares are increasingly implemented globally, fish stocks, and the profits from harvesting them, have the potential to recover substantially.”
(Costello m.fl. 2008, s. 1680, vores fremhævning).

Artiklens forfattere peger således netop i retning af, at der ikke findes ét klart veldefineret design for et system bygget på (omsættelige) kvoteandele. Dét er netop vores pointe: at man på de tidspunkter, hvor man har truffet de forskellige beslutninger i processen, ikke har foretaget en tilstrækkelig institutionel analyse af handlemulighederne og forbundet denne med økonomiske, sociale og miljømæssige analyser af omkostninger og gevinster.

Man skal i et demokratisk samfund ikke – hverken som embedsværk eller politiker – over for offentligheden forklæde bestemte beslutninger som det eneste mulige udfald, hvis der reelt er tale om klare politiske valg. Der er i dette tilfælde – som ved så mange andre beslutninger – tale om et samspil mellem politiske valg og de faglige forudsætninger for og implikationer af disse valg.

Det handler om politik, valg og prioriteringer – og om at være klædt godt på til disse.

Dette for at påpege, at der på de tidspunkter, hvor de politiske beslutninger om omsættelige kvoteandele blev truffet, var et råderum for politisk stillingtagen og diskussion, og at ikke alt blot var et udtryk for ”nødvendig politik”. Og at den diskussion – uden at vi her skal kaste os ud i kontrafaktisk historieskrivning – nok kunne have bidraget til at forebygge nogle af de negative konsekvenser, som siden har vist sig, og som man efterfølgende har måttet forsøge at rette op på.

Endvidere er vi, som beskrevet i vores artikel og nævnt ovenfor, ikke impone-rede over transparensen i beslutningsprocessen. Vi er ikke af den opfattelse, at de politikere, der har truffet de forskellige beslutninger, har informeret befolkningen om det reelle indhold og konsekvenserne af deres valg (måske forstod de det knapt selv?): at der reelt var tale om en privatisering af tidligere fællesressourcer (eller, som vi, for at komme KSF og MS delvist i møde, kunne have udtrykt det: en yderligere og betydelig fastlåsning af en privatisering, som allerede var i gang), at dette ikke indeholdt nogen form for positiv kompensation til de tidligere ”ejere” (samfundet), og at man med dette tiltag gjorde det yderligere udfordrende at udvikle en økosystembaseret tilgang til havets forvaltning. Vi skriver i øvrigt intetsteds, som det ellers antydes, at det ikke er muligt at lave supplerende regulering for at tilgodese andre hensyn. Tværtimod skriver vi direkte, at det fortsat er en offentlig opgave at sikre dette gennem yderligere regulering, men at dette vanskeliggøres ved opbygning af yderligere fastlåsning på et kvotesystem. Hvad, der efter vores opfattelse står tilbage, er, at der – rækkevidden af beslutningerne taget i betragtning – ikke tilnærmelsesvist var tilstrækkelig transparens omkring processen.

Sammenfattende takker vi KSF og MS for deres kommentarer og udbyggende betragtninger til vores artikel; vi noterer enighed om meget. Vi konstaterer, at vi ser anderledes end KSF og MS på, om de trufne beslutninger var tilnærmelsesvist 1:1 udtryk for en ”nødvendig politik”, eller om der faktisk var eller kunne være opbygget et politisk manøvrerum til at have fundet anderledes løsninger, baseret på andre politiske valg. Og vi ser et demokratisk problem omkring manglende transparens i og omkring en så vidtrækkende beslutningsproces.

Referencer

- Costello, C., S.D. Gaines, J. Lynham. 2008. Can catch shares prevent fisheries collapse? *Science* 321(5896): 1678-1681.
- Hardin, G. 1968. The tragedy of the commons. *Science* 162(3859): 1243-1248.
- Hardin, G, 1991. The Tragedy of the ‘Unmanaged’ Commons, in Robert V. Andelson, *Commons Without Tragedy – Protecting the Environment from Overpopulation – a New Approach*. Shephard-Walwyn, London, 1991